

SELETUSKIRI

Maaeluministri määruse „Mikro- ja väikeettevõtjate põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 ja § 82 lõike 3 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) (edaspidi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013) artikli 17 lõike 1 punkti b alusel.

2014. aasta 1. jaanuaril algas uus Euroopa Liidu programmiperiood 2014–2020, mille kaudu on Eestil Euroopa Liidu liikmesriigina võimalik osaleda ühenduse maaelupoliitikas ja saada osa Euroopa Liidu maaelu arengu toetuste eelarvest.

Maaelu arengu toetusi antakse “Eesti maaelu arengukava 2014–2020” (edaspidi *arengukava*) alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 13. veebruari 2015. a rakendusotsusega, millega kiidetakse heaks Eesti maaelu arengu programmile Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist toetuse andmine.

Arengukava SWOT-analüüs toob toiduainetööstusega seotud nõrkustena võrreldes Euroopa Liidu keskmisega välja oluliselt madalama müügitulu näitaja töötaja kohta, madala lisandväärtuse töötaja kohta ning suhteliselt madalad investeeringute mahud materiaalsesse põhivarasse. Samuti on probleemiks vähene koostöö tootjate ja töötajate vahel, vähene kõrgema lisandväärtusega toodete eksport ja vähene võimekus muuta tootmisprotsess teadmispõhisemaks. Töötlemise ja turustamise investeeringutoetuse eesmärgiks on aidata kaasa loetletud nõrkuste ja probleemide lahendamisele, muutes toiduainetööstuse ettevõtjad rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisemaks.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Põllumajandusministeeriumi kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakonna turu arendamise büroo juhtaja Aleksander Vukkert (625 6288, aleksander.vukkert@agri.ee) ja sama büroo peaspetsialist Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee).

Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Marion Saarna (625 6166, marion.saarna@agri.ee).

Keeleliselt toimetab eelnõu Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb viiest peatükist ja 19 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada arengukava meetme 4 “Investeeringud materiaalsesse varasse” tegevuse liigi “Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks” raames antava mikro- ja väikeettevõtjate põllumajandustoodete töötlemise ning turustamise investeeringutoetuse (edaspidi toetus) andmise ja kasutamise tingimused ning kord, toetuse saamise täpsemad nõuded taotlejale ja toetatavale tegevusele, abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, toetuse määr ja suurus, taotlusele esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse hindamise kriteeriumid ja taotluse

hindamise kord, taotluste rahuldamise ja rahuldamata jätmise kord, toetuse saaja kohustused ning toetuse väljamaksmise, sealhulgas enne kulutuste tegemist toetuse väljamaksmise kord.

Eelnõu §-s 2 on sätestatud toetuse andmise kui riigiabi õiguslik alus. Euroopa Liidu Toimimise Lepingu (ELTL) art 107 lõike 1 kohaselt on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade toomist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust, kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti. Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014, ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1—78) kohaselt kuulub ka regionaalabi riigiabi liikide hulka. Nimetatud määruse artiklis 13 on sätestatud regionaalabi mõiste ulatus ja artiklis 14 sätestatakse tingimused, mille kohaselt regionaalabi meetmed on aluslepingu art 107 lõike 3 tähenduses siseturuga kokkusobivad ja vabastatakse ELTL art 108 lõike 3 kohasest teavitamisest.

Eelnõu §-s 3 on sätestatud nõuded taotlejale.

Eelnõu § 3 lõike 1 kohaselt võib toetust taotleda väikese suurusega ettevõtja või mikroettevõtja (edaspidi koos *taotleja*). Äriseadustiku järgi loetakse ettevõtjaks füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus, ning äriseadustikus sätestatud äriühing, milleks on täisühing, usaldusühing, osahing, aktsiaselts ja tulundusühistu.

Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 I lisa artikkel 2 punkt 2 sätestab, et väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi VKE) kategoorias loetakse väikesteks need ettevõtjad, mis annavad tööd vähem kui 50 inimesele ja mille aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot ning punkti 3 kohaselt VKEde kategoorias loetakse mikroettevõtjateks need ettevõtjad, mis annavad tööd vähem kui 10 inimesele ja mille aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 2 miljonit eurot.

Eelnõu § 3 lõikes 2 on sätestatud põhitegevusala, millega taotlejad pidid tegelema taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastal.

Eelpool nimetatud põhitegevusalaks loetakse äriregistri andmetel justiitsministri 28. detsembri 2005. a määruse nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord” lisa 16 „Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator (EMTAK)” kohaselt kategooriat C 10 - Toiduainete tootmine, välja arvatud C 102 - Kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine, või C 11 - Joogitootmine.

Eelnõu § 3 lõike 3 kohaselt saab toetust taotleda ka mikroettevõtja, kes on põllumajandusliku majandustegevusega tegelenud vähemalt taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kaks majandusaastat ning kelle omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu on mõlemal majandusaastal ületanud 14 000 eurot ning moodustanud üle 50 protsendi kogu müügist. Kahe majandusaasta tegutsemise nõue ning müügituluga seotud piirangud tulenevad asjaolust, et tegemist on põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks mõeldud toetusega. Kui taotlejaks on põllumajandustoodete tootja, siis tema jaoks tähendab investeeringu tegemine uut tüüpi majandustegevusega alustamist, mistõttu tuleb ette näha teatud kriteeriumid tema jätkusuutlikkuse hindamiseks.

Majandusaasta pikkus on paika pandud raamatupidamise seaduse §-s 13. Raamatupidamise seaduses §-s 13 lõikes 3 on sätestatud, et majandusaastaks on kalendriaasta, kui

raamatupidamiskohustuslase põhikirjas või muus raamatupidamiskohustuslase tegevust reguleerivas dokumendis ei ole sätestatud teisiti.

Eelnõu § 3 lõike 4 kohaselt ei tohi taotleja olla raskustes olev ettevõtja.

Raskustes oleva ettevõtja mõiste on sätestatud komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 18, mille kohaselt on raskustes oleval ettevõtjal vähemalt üks järgmistest tunnustest:

„a) kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga (v.a alla kolme aasta tegutsenud VKE), kes on akumulieritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulieritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse tulemuse, mis ületab poolt märgitud osa- või aktsiakapitalist.” – piiratud vastutusega äriühinguteks loetakse osauhing, millel on osadeks jaotatud osakapital (äriseadustiku § 135), ja aktsiaselts, millel on aktsiateks jaotatud aktsiakapital (äriseadustiku § 221);

„b) äriühing (v.a alla kolme aasta tegutsenud VKE), kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest ja kes on kaotanud kogunenud kahjumi tõttu üle poole oma arvetel olevast kapitalist.”;

„c) kui asjaomase ettevõtja suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele” – maksejõuetus on nähtus, mis iseloomustab ettevõtte majanduslikku seisundit, kuid ei tähenda iseenesest veel isiku pankrotti (mida reguleerib pankrotiseadus). Maksejõuetuse põhitunnus on, et võlgnik ei suuda rahuldada võlausaldaja nõudeid ning see suutmatus ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Maksejõuetuse kontrollimisel tuleb lähtuda ettevõtte majandusaasta aruandest või FIE raamatupidamisest (bilansist);

„d) kui ettevõtja on saanud päästmisabi ning ei ole veel laenu tagasi maksnud või garantiid lõpetanud või on saanud ümberkorraldusabi ning tema suhtes kohaldatakse endiselt ümberkorraldamiskava” – seni ei ole ühelegi Eestis põllumajandusega tegelevale ettevõtjale antud ei päästmis- ega ümberkorraldusabi;

„e) ettevõtja puhul, kes ei ole VKE, kui viimase kahe aasta jooksul: 1) on ettevõtja arvestuslik finantsvõimendus olnud suurem kui 7,5 ja 2) on ettevõtja EBITDA suhe intressimaksete kattevarasse olnud alla 1,0; ”

Lisaks hindab Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi PRIA) ettevõtja mittevastavust raskustes oleva ettevõtja kriteeriumile majandusliku jätkusuutlikkuse hindamise mudeli abil, mis on välja töötatud AS PricewaterhouseCoopers Advisors-i poolt Põllumajandusministeeriumi tellimusel.

Mudeli abil hinnatakse ühingu või isiku majanduslikku jätkusuutlikkust tuleviku suhtes ehk kas tänased ühingu või isiku finantsnäitajad viitavad võimalikule maksevõimetusele järgneva kolme aasta (alates viimasest täispikast majandusaastast) perspektiivis.

Kolme aasta perspektiiv on valitud tulenevalt eelkõige asjaolust, et lühema perioodi jooksul väheneb mudeli praktiline kasutusvõimekus ning pikema perioodi puhul kasvab määramatuse osakaal.

Ühingu või isiku jätkusuutlikkuse hindamise mudeli parameetrite leidmiseks on kasutatud regressioonanalüüsi, mille teostamiseks kasutati Äriregistri andmebaasi toiduainetööstuste erinevaid majandusnäitajaid. Juurde vaadati ka sektori pankrotti läinud ühingute finantsandmeid.

Koondanalüüsina arvutati eelneva kahe andmebaasi põhjal suhtarvude referentsväärtused riskitasemete määramiseks, mis on hindamise mudeli aluseks.

Finantsnäitajate koondhinnang lisas 1 toodud mudelil peab olema vähemalt 0,6155 või suurem.

Eelnõu § 3 lõige 5 sätestab, et taotlejal ei tohi olla riikliku maksu võlga või riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 4 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-l õigus kontrollida kogu taotluse menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 3 lõige 6 sätestab, et taotleja peab täitma loomakaitseseaduses, tarbijakaitseseaduses, väetiseseaduses, jäätmeseaduses, toiduseaduses ja söödaseaduses kehtestatud nõudeid. Kuna toetusega jagatakse riigieelarvelisi vahendeid, mida on piiratud ulatuses, siis on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada sellised ettevõtjad, kes on täitnud toiduainetööstuse ja sellega seotud valdkondade õigusakte. Riigikohtu otsuse nr 3-3-1-85-14 valguses on täpsustatud sätteid, milliste väär- ja kuritegude toimepanemise puhul taotleja ei vasta nõuetele.

Eelnõu § 3 lõige 7 kehtestab piirangud toetuse taotlemisele, kui sama kulu kohta on toetust saadud riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi.

Piirangu eesmärk on vältida investeringuobjekti topeltrahastamist läbi erinevate arengukava alusel antavate toetuste või struktuurifondide vahenditest saadud abi või toetuste. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607) (edaspidi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013) artikli 30 kohaselt EAFRD-st rahastatavaid kulusid ei tohi katta liidu eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Eelnõu § 3 lõige 8 kehtestab, et kui taotleja on varem saanud toetust riigieelarvelistest, muudest Euroopa Liidu või välisabi vahenditest, mis on kuulunud tagasimaksmisele, peab tagasimaksmisele kuulunud summa olema tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud summas. Selle nõude eesmärgiks on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 3 lõike 9 kohaselt ei saa toetust taotleja, kelle suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutine pankrotihaldur või on välja kuulutatud pankrot.

Pankrotiseaduse § 1 lõike 3 alusel on juriidilisest isikust võlgnik maksejõuetu siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine.

PRIA kontrollib taotleja või toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotiotsuse olemasolu Eesti Vabariigi ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 3 lõige 10 sätestab, et kui taotlejal on toiduseaduse või söödaseaduse alusel nõutud tegevusluba, siis peab tal olema Veterinaar- ja Toiduameti (edaspidi VTA) õiend kavandatava investeeringuobjekti investeeringujärgse nõuetekohasuse kohta.

Eelnõu § 3 lõike 11 kohaselt peab taotlejal olema kaasomaniku kirjalik nõusolek investeeringu tegemiseks, kui investeeringuobjekt, mille kohta toetust taotletakse, asub kaasomandis oleval maal.

Eelnõu § 3 lõike 12 kohaselt peab taotlejal olema kaasomaniku kirjalik nõusolek kui seade, mille kohta toetust taotletakse, asub kaasomandis olevas ehitises.

Eelnõu §-s 4 on sätestatud tegevused, mille kohta saab toetust taotleda.

Eelnõu § 4 lõikes 1 punktis 1 toetatakse EL-i toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest I lisa või I lisaga hõlmamata toodete töötlemiseks või töötlemiseks ja turustamiseks vajaliku seadme ostmist. Üksnes põllumajandustoodete turustamiseks toetust taotleda ei saa.

Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 11 sätestatu kohaselt on põllumajandustooted nimetatud määruse mõistes aluslepingu I lisa loetletud tooted, välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1379/2013 I lisa loetletud kalandus- ja vesiviljelustooted. Sama komisjoni määruse artikli 2 punkti 10 kohaselt on põllumajandustoodete töötlemine põllumajandustoodete mis tahes töötlemine, mille saadus on samuti põllumajandustoode, välja arvatud selline põllumajandusettevõttes toimuv tegevus, mis on vajalik loomse või taimse saaduse esmamüügiks ettevalmistamiseks ning artikli 2 punkti 8 kohaselt on põllumajandustoodete turustamine toodete omamine või väljapanek, mille eesmärk on müük, müügiks pakkumine, tarnimine või mis tahes muu turustamise viis, välja arvatud esmatootja esmamüük edasimüüjatele või töötlejatele, ja mis tahes tegevus, millega toodet esmamüügiks ette valmistatakse; esmatootja poolset lõpptarbijale müümist käsitatakse turustamisena, kui see toimub selleks ettenähtud kohas.

Eelnõu § 4 lõike 1 punkti 2 kohaselt võib toetust taotleda EL-i toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodetest I lisa või I lisaga hõlmamata toodete töötlemiseks või töötlemiseks ja turustamiseks vajaliku ehitise ehitamiseks.

Määruse kontekstis käsitletakse ehitamisena: 1) ehitise püstitamist 2) ehitise laiendamist 3) ehitise rekonstrueerimist 4) ehitise tehnosüsteemi või selle osa muutmist või tehnosüsteemi terviklikku asendamist. Ehitustegevuse korral toetuse taotlemiseks vajalikud dokumendid on loetletud ehitusseaduse §-s 12 (ehitamisele esitatavad nõuded).

Eelnõu § 4 lõikes 2 öeldakse, et investeering peab vastama alginvesteeringu nõuetele. Alginvesteeringu tähendus on toodud määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 49:

a) investeering materiaalsesse ja/või immateriaalsesse varasse seoses uue ettevõtte asutamisega, olemasoleva ettevõtte tootmisvõimsuse suurendamisega, ettevõtte toodangu mitmekesistamisega toodetega, mida ei ole veel ettevõttes toodetud, või olemasoleva ettevõtte kogu tootmisprotsessi täieliku ümberkorraldamisega, või

b) vara soetamine ettevõttelt, mis on lõpetanud tegevuse või oleks tegevuse lõpetanud, kui seda ei oleks ostetud, ja seda ostab müüjaga mitteseotud investor ning tegemist ei ole üksnes ettevõtja aktsiate omandamisega.

Seega peab ettevõtja taotletava toetusega tõendama, et tema poolt kavandatav investeering täidab vähemalt ühte eelpool loetletud tingimust (nt panustab olemasoleva ettevõtte tootmisvõimsuse suurendamisse). Alginvesteeringu mõned tingimused on selgitatud ka määruse (EL) nr 651/2014 artikli 14 lõikes 7 (tootmisprotsessi täielik ümberkorraldamine, ettevõtte toodangu mitmekesistamine).

Eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatakse, et alkoholi töötlemise korral toetatakse üksnes puuvilja- ja marjaveini, põllumajandusliku päritoluga etüülalkoholi ning õlle valmistamist.

Eelnõu § 4 lõike 4 punkti 1 kohaselt peab ehitisel kohta olema ehitusluba või kohaliku omavalitsuse kirjalik nõusolek, kui see on nõutav ehitusseaduse kohaselt.

Eelnõu § 4 lõike 4 punktis 2 sätestatakse, et investeeringuobjekt ja selle alune maa peavad olema taotleja omandis või maale peab olema taotleja kasuks seatud hoonestusõigus vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. Investeeringu tegemise järgselt peab ehitise olema abisaaja omandis.

Eelnõu § 4 lõikes 5 sätestatakse, et kui investeeringuobjektiks on seade, mis paigaldatakse ehitisele või mida kasutatakse ehitises, peab ehitise olema taotleja omandis või on seatud taotleja kasuks kasutusvaldus või sõlmitud kirjalik rendileping vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu §-4 lõigetega 4 ja 5 tagatakse, et investeeringuobjekti saaks kasutada sihipäraselt nii nende soetamise või ehitamise hetkel kui ka vähemalt kolme aasta möödudes alates viimasest toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu § 4 lõikes 6 on sätestatud, et kavandatava investeeringu tegemist ei või alustada varem ning sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi olla võetud varem ja investeeringu tegemist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem, kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval.

Siduvate kohustuste all on mõeldud, et taotlejal ei ole enne taotluse esitamist võetud siduvaid lepingulisi kohustusi, sest see on vastuolus ergutava mõju põhimõttega.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse toetatava tegevuse abikõlbliku kulu arvestamise alused.

Eelnõu § 5 lõigetes 1-3 on sätestatud, et toetatava tegevuse abikõlbliku kulu moodustab seadme korral hinnapakumusel väljatoodud maksumus ja ehitise korral ehitise ehitamise maksumus ning abikõlbliku investeeringuobjekti tähistamiseks tehtav kulu.

Investeeringuobjekti abikõlbliku maksumuse alusel arvestatakse taotlejale makstav toetuse suurus, võttes arvesse eelnõu §-s 8 sätestatud toetusmäärasid.

Abikõlblikud on ka liisingmaksed, kuid sellised juhul peab liisinguobjekt olema toetuse saaja omandis hiljemalt kolme aasta pärast peale viimast väljamakset, kuid mitte hiljem kui 31.12.2023. Liisingu puhul kohaldatakse kapitalirendilepingut, kuna selline nõue tuleneb määruse (EL) nr 651/2014 artikli 14 lõike 6 punktist b, mis ütleb, et seadmete või masinate rentimise korral peab rentimine toimuma kapitalirendi vormis ning rendileping peab sisaldama abisaaja kohustust osta vara lepingu lõppedes välja.

Eelnõu § 5 lõikes 4 toetatakse taotluse esitamise hetkel kuni kolme aasta vanuste kasutatud seadmete ostmist kui selle ostmiseks ei ole kasutatud toetust riigieelarvelistest või Euroopa Liidu, või muud tagastamatut riigiabi ja selle hind on väiksem kui uue samaväärse hind. Kasutatud seadmete puhul kontrollitakse üldjuhul seadme vanust tootja tehnilise passi andmete, ostu-müügilepingute, tootja poolt väljaantud garantiidokumentide, müüja kinnituste jms dokumentatsiooni kaasabil.

Eelnõu § 5 lõike 5 kohaselt loetakse abikõlblike kulude hulka ka eelnõu § 4 lõikes 1 punktis 2 nimetatud toetava tegevuse puhul ehitusseaduse alusel tehtava omanikujärevalve kulud.

Eelnõu § 5 lõikes 6 on sätted käibemakse abikõlblikkuse osas. Käibemaks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013, artikli 69 lõike 3 punkti c kohaselt abikõlblik üksnes siis, kui see ei ole käibemaksuseaduse alusel tagasi nõutav. Kõik taotlejad ei pruugi olla käibemaksukohuslased, arvestades asjaoluga, et taotlejateks saavad olla ka põllumajandusliku majandustegevusega tegelevad mikroettevõtjad.

Eelnõu § 5 lõike 7 kohaselt peavad kõik abikõlblikud kulud olema mõistlikud, selged ja üksikasjalikult kirjeldatud ning taotleja peab tagama kasutatava raha otstarbeka ja säästliku kasutamise. Kulud, mille kohta toetust taotletakse, peavad olema majanduslikult otstarbekad ja vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. Samuti ei tohi kavandatavad ning tehtud kulud olla põhjendamatult kõrged võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga.

Eelnõu §-s 6 on sätestatud kulud, mis ei ole abikõlblikud.

Abikõlblikud ei ole kulud, mis on vastuolus Euroopa Liidu õigusaktidega, sealhulgas Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse nr 1305/2013 artikliga 45 ja komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 227/18, 17.08.2014, lk 1-51) (edaspidi komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014) rakenduseeskirjad artikliga 55 kehtestatud abikõlblikkuse kriteeriumitega.

Komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (L 227/1, lk 1-17) (edaspidi komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014).

Näiteks on mitteabikõlblikud kulud veovahendi ja selle haagise ostmise kulud, välja arvatud veovahendile paigaldatava sellise seadme ostmise kulud, mille eripära tuleneb taotleja töödeldavast tootest. Seega on toetatavad nii statsionaarsed kui mobiilsed töötlemisseadmed, samas kui mobiilsete töötlemisseadmete transportimiseks mõeldud veovahendi kulud on mitteabikõlblikud.

Liisingu puhul peab objekt olema toetuse saaja omandis hiljemalt kolme aasta pärast peale viimast väljamakset, kuid mitte hiljem kui 31.12.2023. See tähtaeg on põhjendatud asjaoluga, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes nr 1303/2013 millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320-469) (edaspidi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes nr 1303/2013) artikli 65 punkti 2 kohaselt on abikõlblikud vaid programmiperioodil tehtud kulud.

Eelnõu §-s 7 on sätestatud nõuded investeringuobjekti hinnapakumuse kohta.

Hinnapakumus peab sisaldama taotleja nime, pakkuja nime, pakkuja kontaktandmeid, hinnapakumuse väljastamise kuupäeva, hinnapakumuse kehtivusaega, kavandatava investeringuobjekti või tegevuse käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust.

Väljavalitud investeringuobjekti hinnapakumus ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse ja investeringuobjekti eest tasutava hinnaga. Taotleja peab valitud investeringuobjekti hinnapakumust põhjendama.

Investeringuobjekti hinnapakumusel peab iga tegevuse ja investeringuobjekti hind olema eraldi välja toodud.

Juhul kui investeringuobjekt ei vasta esialgselt saadud hinnapakumustele, peab ettevõtja võtma uuesti kolm võrreldavat hinnapakumust ning tegema nende seast valiku, mille alusel hakkab toetatavat tegevust ellu viima.

Taotleja ja hinnapakkuja ning nende osanik või aktsionär ei tohi omada üksteise äriühingus osalust ega kuuluda üksteise juhatusse ega nõukokku. Samuti ei tohi olla hinnapakkujad omavahel seotud. Nimetatud piirangutega püütakse vältida taotleja ja hinnapakkuja ning hinnapakkujate omavahelist seotusest tingitud kokkuleppe tehinguid ja sellest tulenevat ebatervet konkurentsikeskkonda.

Kui toetust taotletakse § 4 lõike 1 punktis 2 nimetatud investeringu tarbeks, siis taotleja peab esitama ehitustegevuse eelarve lisas 2 toodud vormil ning ehitise hinnapakumuse lisas 3 toodud vormil iga ehitise kohta eraldi. Ehitistega seotud vormid töötati välja eesmärgiga tagada esitatavate dokumentide parem võrreldavus.

Eelnõu §-s 8 sätestab toetuste määra ja suuruse.

Eelnõu § 8 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud, kuidas arvestatakse toetuse määra ja kui suure osa investeringust võib toetus maksimaalselt moodustada.

Euroopa Komisjoni poolt kiideti 21.05.2014 heaks Eesti regionaalabi kaart aastateks 2014-2020, mis hakkas kehtima alates 01.07.2014. Regionaalabi kaardi moodustavad liikmesriigi need piirkonnad, kus on vastavalt [Regionaalabi suunistele aastateks 2014-2020](#) lubatud anda regionaalabi (riigiabi regionaalarenguks), ning regionaalabi maksimaalsed osakaalud ettevõtjate kohta. Eesti regionaalabi kaardi järgi on kogu Eesti territoorium abikõlblik, abi osakaal on suurettevõtjale abi andmisel 25 protsenti, keskmise suurusega ettevõtjale 35 protsenti ja väikeettevõtjale 45 protsenti projekti abikõlblikest kuludest.

Kui regionaalabi kaardi alusel saab mikro- ja väikeettevõtjate abi osakaal moodustada 45 protsenti projekti abikõlblikest kuludest, siis antud määruse alusel on nimetatud ettevõtjate abi osakaalu vähendatud 40 protsendini abikõlblikest kuludest. 45 protsendi toetuse määraga toetatakse ainult neid mikro- ja väikeettevõtteid, kellel on mahetunnustus ning kelle investeringu eesmärgiks on mahepõllumunduslike toodete töötlemine või töötlemine ja turustamine.

Ettevõtja suuruse väljaselgitamisel juhendatakse komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 I lisas sätestatud kriteeriumitest.

Eelnõu § 8 lõikes 3 on sätestatud, et kui taotleja on saanud sama investeringuobjekti kohta tagastatavat riigiabi või muud Euroopa Liidu abi või vähese tähtsusega abi, arvestades eelnõu § 3 lõikes 7 sätestatud, ei tohi toetuse suurus koos nimetatud abiga ületada 45 protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. Antud riigiabi kumuleerimise reeglid on sätestatud määruse (EL) nr 651/2014 artiklis 8.

Eelnõu § 8 lõike 4 kohaselt on toetuse maksimaalne suurus ühe taotleja kohta kokku kuni 500 000 eurot arengukava programmiperioodi (2014-2020) jooksul.

Eelnõu § 8 lõike 5 kohaselt on maksimaalne võimalik toetuse summa ühte kontserni kuuluvate ettevõtete kohta 500 000 eurot programmiperioodi jooksul kokku. Ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad loetakse üheks taotlejaks. Näiteks kui ühte kontserni kuuluv üks ettevõtja taotleb abi 300 000 euro ulatuses, siis samasse kontserni kuuluv teine ettevõtja ei saa taotleda rohkem kui 200 000 eurot toetust, kuna konkurentsiseaduse tähenduses loetakse nad üheks ettevõtjaks, kellele kohaldub 500 000 euro suurune maksimaalne toetuse suurus.

Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju omavateks ettevõtjateks on tegutsevad ettevõtjad, kellest üks omab teise suhtes konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju. Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Kontserni mõiste ei ole piiratud Eesti Vabariigi territooriumiga. Lõikes 5 sätestatu eesmärk on ebaterve konkurentsikeskkonna vältimine ning toetuse ühtlasem hajutamine enama arvu ettevõtjate vahel.

Eelnõu §-s 9 on sätestatud taotluse esitamine ja taotluse esitamise tähtaeg.

Eelnõu § 9 lõike 1 kohaselt tuleb taotlejal toetuse saamiseks esitada kirjalikult paberil või elektrooniliselt selleks ettenähtud tähtajal PRIA-le avaldus ja selles esitatud andmeid tõendavad dokumendid.

Eelnõu § 9 lõige 2 sätestab, et lisaks esitab taotleja PRIA-le elektroonselt Microsoft Exceli tarkvaraga töödeldavas vormingus. avalduse, ehitustegevuse hinnapakkumuse ja eelarve vormid. Loetletud vormid avaldatakse PRIA veebilehel.

Eelnõu § 9 lõikes 3 sätestatakse, et PRIA koostab toetuse saamiseks esitatava avalduse vormi ja avaldab selle PRIA veebilehel.

Eelnõu § 9 lõikes 4 sätestatakse, et PRIA teatab taotluse esitamise tähtaja, avaldades selle ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded ja PRIA veebilehel.

Eelnõu § 9 lõike 5 kohaselt võib iga taotleja ettenähtud tähtajal, see tähendab iga taotlusvooru ajal, esitada vaid ühe taotluse, mille alusel võib toetust taotleda mitme investeringuobjekti kohta.

Eelnõu § 9 lõikes 6 sätestatakse, et avalduse allkirjastab taotleja ise või tema esindusõigust omav isik elektrooniliselt esitatava taotluse puhul digitaalallkirjaga või paberil esitatava taotluse puhul omakäeliselt. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 115 kohaselt peab taotleja esitama taotleja nõuetekohasuse tõendamiseks taotleja seadusjärgse esindusõigusega isiku puhul tema volitusi tõendava volikirja.

Eelnõu §-s 10 on sätestatud sisunõuded taotluse avalduse kohta.

Avaldus peab sisaldama teavet, mille alusel saab kindlaks teha eelnõu tingimuste täitmise ja koguda vajalikke statistilisi andmeid, mida saab hiljem kasutada toetusega saavutatavate

mõjude kindlakstegemiseks. Asjakohaseid dokumente nõutakse ka majandusliku jätkusuutlikkuse tõestamiseks. Taotleja esitab vajadusel kuue kuu finantsnäitajad, mis on vajalikud eelnõu § 3 lõikes 4 nimetatud koondhinnangu arvutamiseks. Vajaduse all mõeldakse olukorda, kui taotlusvooru alguspäeva seisuga on taotleja majandusaasta kestnud vähemalt kuus kuud, sest selle perioodi jooksul saab ettevõtja majanduslikust olukorrast adekvaatsema ülevaate.

Kui taotlejal on toiduseaduse või söödaseaduse alusel nõutud tegevusluba, siis esitab ta PRIA-le VTA õiendi selle kohta, et kavandatav investeering vastab kehtestatud nõuetele. Tegevusloaga ettevõtted on toodud VTA kodulehel: <https://jvis.agri.ee/jvis/avalik.html#/toitKaitlemisettevotedparing>.

Eelnõu §-s 11 ja 12 on selgitatud taotluse vastuvõtmise ja kontrollimise protseduuri.

PRIA kontrollib taotluse vastuvõtmisel nõutavate dokumentide olemasolu, taotluse tähtaegset esitamist, taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja, toetatava tegevuse ja investeeringuobjekti vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse, arengukavas ja määruses sätestatud nõuetele.

Taotleja ja taotlus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele, kui kõik omavahel võrreldavad andmed on samased, ei esine Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõikes 4 viidatud või nimetatud asjaolusid ning on täidetud kõik eelnõus sätestatud nõuded.

Taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimisel võib PRIA kasutada erinevaid riiklikke registreid (nt koostöö Maksu- ja Tolliametiga).

Eelnõu §-s 13 on sätestatud taotluste hindamise kriteeriumid ja hindamise kord.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 77 lõike 1 kohaselt hinnatakse nõuetele vastavad taotlused toetuse andmise tingimustes sätestatud korras ja hindamiskriteeriumite alusel. PRIA hindab nõuetele vastavaid taotlusi enne taotleja, taotluse ja kavandatava tegevuse nõuetele vastavuse kontrollimist lisa 4 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel, andes taotlustele hindepunkte ning koostades taotluste paremusjärjestuse. Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlus. Võrdsete hindepunktide summadega taotluste puhul eelistatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 3 punkti 9 alusel taotlust, milles taotletav toetuse summa on väiksem. Kui ka taotletavad toetussummad on võrdsed, siis eelistatakse taotlejat, kellel oli taotlusele esitamisele aastale vahetult eelnenud majandusaastal väiksem müügitulu. Eelnevate taotlusvoorude praktika on näidanud, et tekib olukordi, kus taotlused saavad ühepalju punkte ning ka taotletavad toetussummad on ühesugused, mistõttu on tekkinud vajadus täiendavaks kriteeriumiks, mis võimaldaks sellised olukorrad lahendada. Selliste olukordade lahendamiseks on öeldud, et eelistatakse taotlejat, kellel on väiksem müügitulu, kuna eeldatakse, et toetuse ergutav mõju on antud taotleja puhul suurem. Teiseks, kuna tegemist on mikro- ja väikeettevõtjatele suunatud toetusega, siis soosib väiksema müügitulu eelistamine eelkõige väiksemaid ettevõtjaid, kes tahavad investeerida töötlemisse ja turustamisse.

Eelnõu §-s 14 on sätestatud taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 14 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa tegevusvaldkonna rahastamise eelarvet ja kõigi taotlejate puhul ületab neile antud hindepunktide summa minimaalset taotluse rahuldamiseks vajalikku hindepunktide summat, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 punkti 3 alusel.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 punkt 3 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused.

Eelnõu § 14 lõikes 2 kehtestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetatava tegevuse rahastamise eelarve, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 punkti 2 alusel.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel välja valitud ja vajaduse korral paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Eelnõu § 14 lõike 3 kohaselt peab toetuse taotluse rahuldamiseks minimaalne hindepunktide summa moodustama vähemalt 20 protsenti maksimaalsest hindepunktide summast. Hindepunktide arvutamisel ümardatakse saadud tulemus täisarvudeni. Kui hetkel on maksimaalne hindepunktide summa 30 punkti ning taotluse rahuldamiseks tuleb saada 20 protsenti sellest summast, siis see tähendab, et minimaalne vajaminev punktide summa on 6 punkti. Taotluseid, mis nimetatud künnist ei ületa, ei rahuldata. Alus minimaalsete hindepunktide kehtestamiseks tuleneb Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 sissejuhatavast osast, mis sätestab, et rahastamiseks peab taotlus vastama hindamiskriteeriumide miinimumnõuetele.

Eelnõu § 14 lõike 4 kehtestab, et taotlus on nõuetele vastav, kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad Euroopa Liidu õigusaktides, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses, arengukavas ja määruses sätestatud nõuetele.

Eelnõu § 14 lõike 5 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse, taotluse osalise rahuldamise otsuse või Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 4 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse seletuskirjas Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 4 kohta esitatud seletuse kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus siis, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta vähemalt ühele nõudele, mis on esitatud taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele, kui nõuetele vastavat taotlust ei rahuldata põhjusel, et ta ei kuulu rahuldamisele hindamiskriteeriumite alusel või kui taotluses esitatud andmed ei ole õiged või taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 60 kohaselt ei tohi anda toetusi isikutele, kelle puhul on tehtud kindlaks, et nad on toetuse saamiseks vajalikud tingimused tekitanud kunstlikult, vastupidiselt toetuste andmise aluseks olevate õigusaktide eesmärkidele.

Eelnõu § 14 lõikega 6 reguleeritakse olukorrad, kui taotluses sisalduvad mitteabikõlblikud kulud. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus § 79 lõikes 6 sätestatakse, et maaelu arengu toetuse andmise tingimustes võib ette näha, et kui taotluse täies ulatuses rahuldamine ei ole põhjendatud taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu, võib toetuse summat vähendada tingimusel, et saavutatakse tegevuse eesmärgid. Kui taotleja

ei ole nõus toetuse summa vähendamisega, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. Toetuse summa vähendamine ei mõjuta maaelu arengu toetuse taotluste paremusjärjestust, kui paremusjärjestus on moodustatud enne toetuse summa vähendamist.

Eelnõu § 14 lõike 7 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse, osalise rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 100 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast. Konkurentsiseaduse § 34² (grupierandiga hõlmatud riigiabi) lõike 2¹ kohaselt on PRIA kohustatud otsuses märkima, et antav abi on grupierandiga hõlmatud riigiabi Euroopa Komisjoni grupierandi määruse (EL) nr 651/2014 tähenduses.

Eelnõu §-s 15 on sätestatud toetuse saaja kohustused.

Eelnõu § 15 lõike 1 kohaselt teeb toetuse saaja taotluse rahuldamise otsusest arvates kahe aasta jooksul investearu ning esitab investearu tegemist tõendavad dokumendid kuni kaheksas osas.

Eelnõu § 15 lõike 2 punktide 1 ja 2 kohaselt on toetuse saaja kohustatud säilitama ja sihipäraselt kasutama toetuse eest soetatud investearuobjekti vähemalt kolme aasta jooksul arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. Lisaks on toetuse saaja kohustatud saadud toetusraha mittesihipärase kasutamise korral PRIA nõudmisel tagasi maksuma ning võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus § 111 lõikes 1 on sätestatud, et kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et toetusraha on eeskirja eiramise või hooletuse tõttu makstud alusetult, sealhulgas kui seda ei ole kasutatud sihipäraselt, nõutakse toetusraha toetuse saajalt, sealhulgas valikumenetluse korras valitud toetuse saajalt, osaliselt või täielikult tagasi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 1306/2013 ning teistes Euroopa Liidu asjakohastes määrustes sätestatud alustel ja tähtaegadel.

Eelnõu § 15 lõike 2 punktide 3 ja 4 kohaselt peab toetuse saaja tagama toetuse väljamaksmise aluseks olevate dokumentide nõuetekohasuse ja kulude abikõlblikkuse ning võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet ja muid toetuse saamisega seotud kontrole ning osutama selleks igakülgset abi. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 59 kohaselt lükatakse toetuse- või maksetaotlus tagasi, kui toetusetaaja või tema esindaja takistab kohapealse kontrolli tegemist, välja arvatud vääramatut jõu või erandlike asjaolude korral.

Eelnõu § 15 lõike 2 punktide 5 ja 6 kohaselt peab toetuse saaja esitama toetuse kasutamise seotud seireks vajalikku teavet ja säilitama toetusega seotud dokumente vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu § 15 lõike 3 kohaselt ei tohi toetuse saajal olla riikliku maksu võlga või riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Samuti ei tohi toetuse saaja suhtes olla algatatud likvideerimismenetlust ega nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või välja kuulutatud pankrotti.

Eelnõu § 15 lõikes 4 on sätestatud, et kui kavandatava investearu eesmärgiks on mahepõllumajanduslike toodete töötlemine või töötlemine ja turustamine, siis peab toetuse taotleja ettevõtte olema mahepõllumajanduse seaduse alusel tunnustatud ja hiljemalt üks aasta pärast toetuse viimase väljamakse saamist on ta toetatud tegevuse tulemusel hakanud

mahepõllumajandustoodet turustama. Kui toetuse saaja ei ole täitnud eelpool nimetatud nõudeid on PRIA-l õigus nõuda toetusraha Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 111 lõikest 1 tulenevalt kas osaliselt või täielikult tagasi.

Eelnõu §-s 16 on sätestatud investeeringu tegemist tõendavate dokumentide esitamine.

Toetuse taotleja esitab oma andmed investeeringu tegemist tõendavate dokumentide kohta PRIA poolt koostatud maksetaotluse vormil, kes avaldab selle oma veebilehel.

Toetuse väljamaksmise aluseks on taotleja esitatav kuludeklaratsioon ning arve, kauba saamist, maksmise sooritamist ning töö tegemist või kauba üleandmist ja vastuvõtmist tõendavad dokumendid. Hiljemalt koos viimaste investeeringu tegemist tõendavate dokumentidega esitatakse ehitise kasutusluba. Ehitise kasutusloaga tõendatakse, et valminud ehitis või selle osa vastab ehitisele ettenähtud nõuetele ja seda võib kasutada vastavalt kavandatud kasutamise otstarbele. Kasutusluba võimaldab tagada, et investeeringuobjekti hakatakse sihtotstarbeliselt kasutama.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 60 lõike 4 kohaselt tõendatakse toetuse saajate tehtud makseid arvete ja maksmist tõendavate dokumentidega. Kui seda ei ole võimalik teha, tõendatakse maksete tegemist samaväärse juriidilise jõuga dokumentidega.

Liisingu puhul esitatakse lisaks liisinguandja ja toetuse saaja vahel sõlmitud liisinguleping, liisingueseme üleandmise akt ja maksegraafiku ärakiri.

Eelnõu §-s 17 on sätestatud toetuse maksmine ja toetuse maksmisest keeldumine.

Toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ja üksnes siis, kui toetuse saaja on tegevused nõuetekohaselt ellu viinud. Otsuse toetuse maksmise kohta teeb PRIA sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik toetuse saaja arvelduskontole või liisingu korral toetuse saaja nimetatud liisinguandja arvelduskontole kanda kolme kuu jooksul arvates nõuetekohaste dokumentide saamise päevast. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 81 lõikes 3 sätestatud juhtudel tehakse toetuse maksmisest keeldumise otsus 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadaasaamisest. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 81 lõige 3 sätestab, et PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi.

Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artiklitest 63 ja 64 võib toetusesaaja mittevastavuse või kohustuste mittetäitmise korral määrata sektoripõhiste õigusaktidega halduskaristusi, milleks võib olla muuhulgas näiteks toetussumma vähendamine. On võimalik kohaldada ka toetuse peatamist, kui võib eeldada, et toetusesaaja mittevastavuse mõistliku aja jooksul kõrvaldab. Viidatud määruse artikli 64 lõike 2 kohaselt halduskaristust ei kohaldata, kui põllumajandusalaste sektoripõhiste õigusaktide kohaldamisest tulenevate rahastamiskõlblikkuse kriteeriumite, kulukohustuste või muude kohustustega seotud mittevastavuse põhjuseks on vääramatu jõud. Täpsem regulatsioon seoses toetuse maksmise peatamisega on toodud Komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuste ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemidega seotud halduskaristuste osas, artiklis 36.

Eelnõu §-s 18 on sätestatud toetuste väljamaksmine enne kulutuste tegemist.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 82 lõike 1 punkti 2 kohaselt võib riigieelarvelistest vahenditest maksta välja toetuse pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist enne töö, teenuse või vara soetamise eest tasumist tagatist nõudmata, kui töö või teenus on lõpetatud või vara on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa ning kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne. Nimetatud rahastamisviisi ei kohaldata liisingulepinguga soetatava vara puhul. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 82 lõike 7 kohaselt loetakse toetuse saaja piisavalt usaldusväärseks, kui:

- 1) tal ei ole riikliku maksu võlga või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksud, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud;
- 2) tema suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;
- 3) ta on varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasunud ettenähtud summas;
- 4) ta on varem maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha kasutanud sihipäraselt ja tähtaegselt.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutab esitatud investeeringuobjekti hinnapakumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs kaupa.

Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa, väljastatud arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne maaelu arengu toetuse maksmise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud abikõlblikest kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud abikõlblike kulude kogusummast on arvestatud maha toetusmäära alusel kuludokumentides kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis mingil mõjuval põhjusel on nimetatud arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud mitteabikõlblike kulude hulka (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne toetatava maaelu arengu toetuse maksmise otsuse tegemist) toetatava tegevuse käibemaks, kui toetuse saajal on võimalik käibemaks käibemaksu seaduse alusel tagasi saada, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või selliselt, et maksetaotluses kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le maksetaotluse koos omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb maaelu arengu toetuse maksmise otsuse pärast kulutuste abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärust, ning kannab maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole. Toetuse saaja võib maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha kasutada üksnes selle isiku väljastatud arve-saatelehel või arve ära kirjal märgitud toetatava tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks, kellelt toetuse saaja tellis teenust või

tööd või ostis kaupa. Toetuse saaja tasub pärast maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või ostis kaupa. Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul arvates maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumisest vastava teabe koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse ära kiri või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte).

Toetuse maksmise korral arvestatakse otsuse kohaselt väljamakstavast toetusrahast tasaarvelduse korras maha maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstud raha. Toetuse maksmisest keeldumise korral maksab toetuse saaja maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha asjaomases ulatuses tagasi. Kui kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma tasumise ja PRIA-le nõutavate dokumentide esitamise tähtaegadest ei ole kinni peetud, siis on PRIA-l õigus edaspidi keelduda toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või kauba eest tasumist või nõuda maaelu arengu toetuse maksmise otsuse alusel makstud raha tagasi. Samuti on PRIA-l õigus keelduda toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või kauba eest tasumist, kui esitatud kuludokumendid ei vasta nõuetele või ei ole piisavalt selged ja läbipaistvad.

Eelnõu § 19 sätestab dokumentide säilitamise korra, millest tulenevalt määruse alusel esitatud dokumente taotlejale ei tagastata ning nimetatud dokumente säilitatakse PRIA-s kuni 2032. aasta 31. detsembrini. Antud nõue vastab määruse (EL) nr 651/2014 artiklis 12 sätestatud kohustusele.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1305/2013, komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013, komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ning komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014.

4. Eelnõu mõjud

Arengukava raames välja töötatud määrus aitab kaasa jaekaubandusele suunatud kõrgema lisandväärtusega toodete töötlemise osakaalu suurendamisele, mis tagab turult kõrgema ja stabiilsema sissetuleku kõigile tarneahela lülile. Kõrgema lisandväärtusega toodete töötlemise efektiivsuse tõstmine suurendab nende toodete konkurentsivõimet lisaks siseturule ka välisturgudel.

Määrus aitab kaasa ka tegevusvaldkondade mitmekesistamisele, väikeettevõtete loomisele ja arendamisele ning töökohtade loomise hõlbustamisele.

5. Eelnõu rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja eelnõu rakendamise eeldatavad tulud

Mikro- ja väikeettevõtjate põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetust rahastatakse 83% ulatuses Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning 17% ulatuses Eesti riigi riigieelarvest. Arengukava meetme "Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks" kogueelarve on

69 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu osa on 83% (57,27 miljonit eurot) ja Eesti riigi kaasfinantseering 17% (11,73 miljonit eurot). Meetme „Mikro- ja väikeettevõtjate põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeringutoetus“ eelarve on 25,5 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu osa on 83% (20,75 miljonit eurot) ja Eesti riigi kaasfinantseering 17% (4,25 miljonit eurot). Väljatoodud meetme eelarve ei ole arvestatud finantsinstrumentide vahenditega.

6. Eelnõu jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise infosüsteemi EIS kaudu. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta. Kuna Rahandusministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtjaks eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu nimetatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt kooskõlastatuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ants Noot
Kantsler